

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครู
ในส่วนกลาง
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดและการดำเนินการนิเทศการฝึกสอนใน
วิทยาลัยครูในส่วนกลาง
3. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอนในวิทยาลัยครู

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดจาก
เอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การฝึกสอน
ประชากรในการวิจัยได้แก่

1. ผู้มีบทบาทบริหารในระดับต่าง ๆ ในวิทยาลัยครู ซึ่งได้แก่ อธิการหรือผู้อำนวยการ
รองอธิการหรือรองผู้อำนวยการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าแผนกฝึกสอน
2. อาจารย์นิเทศก์ประจำภาคการฝึกสอนที่ 3 ในปีการศึกษา 2519
3. กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาฝึกสอน ซึ่งสุ่มจากนักศึกษาฝึกสอนในภาคการฝึกสอนที่ 2
ปีการศึกษา 2519 ในอัตราร้อยละ 10

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำลงและรับคืนแบบสอบถามในวิทยาลัยครูในกรุงเทพฯ
ทั้ง 7 แห่งด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 542 ฉบับ

คิดเป็นร้อยละ 86.30 ของจำนวนที่นำส่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากร โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าตัวกลาง (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบความแตกต่างของความเห็นด้วยกับอัตราส่วนวิกฤต (Z - test)

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

- 1.1 ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 49 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และมีอายุราชการระหว่าง 6 - 20 ปี
- 1.2 อาจารย์นิเทศส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุระหว่าง 26 - 45 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางค่านิยมศาสตร์มากที่สุด ผ่านการศึกษาอบรมทางค่านิเทศมาแล้ว โดยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มีระยะเวลาในการสอนในวิทยาลัยครู ระหว่าง 1 - 5 ปี ทำการนิเทศแบบนิเทศบางเวลา โดยมีระยะเวลาในการนิเทศระหว่าง 1 - 5 ปี มากที่สุด
- 1.3 นักศึกษามีการสอนส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 19 - 21 ปี และเป็นนักศึกษาระดับ ป.กศ.สูง เป็นส่วนใหญ่

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์นิเทศ สรุปได้กว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นว่า อาจารย์นิเทศควรมีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี ควรมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ผ่านการศึกษาอบรมค่านิเทศ และควรทำการสอนในวิทยาลัยครูมาแล้ว 3 ปีก่อนออกทำการนิเทศ ตลอดจนควรมีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมมาก่อน และในค่านุคลิกส่วนตัวของอาจารย์นิเทศ ก็เห็นว่า การมีความรับผิดชอบและมีเหตุผล มีอารมณ์มั่นคง

หนักแน่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการค้นคว้าความรู้ ตลอดจนสามารถสาธิตการสอนได้ เป็นลักษณะที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับอาจารย์นิเทศก์

3. ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ สรุปผลตามบทบาทด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.1 บทบาทด้านการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในการร่วมสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนกับครูพี่เลี้ยง , ในการจัดให้นักศึกษาได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกัน, บทบาทในการร่วมวางแผนการสอนกับนักศึกษา, การตรวจตราและติดตามนักศึกษามาในการนำหลักการและทฤษฎีมาปฏิบัติ, การจัดประชุมปรึกษาแก่นักศึกษาประจำหน่วยทุกสัปดาห์ ตลอดจนการให้ครูพี่เลี้ยงร่วมทั้งในการให้วิจารณ์และคำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอน ส่วนบทบาทในการเข้าร่วมสอนและปกครองชั้นในขณะนักศึกษาทำการสอนนั้น ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อย

3.2 บทบาทด้านวิชาการ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทอาจารย์นิเทศก์ที่จัดให้นักศึกษาฝึกสอนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการระหว่างหน่วยฝึกสอน, บทบาทที่จัดทำคู่มือวิธีสอนแก่นักศึกษาฝึกสอน และการตรวจสอบความแม่นยำในเนื้อหาวิชาของนักศึกษาฝึกสอน

3.3 บทบาทด้านประชาสัมพันธ์ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทอาจารย์นิเทศก์ในการแจ้งความเคลื่อนไหวกิจการภายในวิทยาลัยแก่นักศึกษาฝึกสอนและชุมชน, การจัดทำเอกสาร วารสาร และรายงานเกี่ยวกับการฝึกสอน, การเผยแพร่นโยบายและหลักการของการฝึกหัดครูแก่ชุมชน ตลอดจนการรายงานการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอนแก่อาจารย์ในวิทยาลัยครู

3.4 บทบาทด้านประสานงาน ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งในบทบาทอาจารย์นิเทศก์ในการร่วมปรึกษาร่วมกับครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน และเห็นด้วยกับบทบาทในการดำเนินการให้ภาคีวิชาต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่นักศึกษาฝึกสอน, การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างอาจารย์

วิทยาลัยครู ครูใหญ่ และครูพี่เลี้ยง บทบาทในการกระตุ้นให้วิทยาลัยครูและโรงเรียนฝึกสอน ร่วมกันปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนการขมေးปรึกษาหารือกับครูพี่เลี้ยง เป็นประจำทุกสัปดาห์ ส่วนบทบาทในการพิจารณาแต่งตั้งหัวหน้าแผนกฝึกสอนนั้น ประชากรในการวิจัยให้ความเห็น ค่อนข้างน้อย

3.5 บทบาทค้ำนบริการ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นค้ำนน้อยกับ บทบาทอาจารย์นิเทศ์ในการดำเนินการในการจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่แก่โรงเรียนฝึกสอน การหาทุนเพื่อพัฒนาโรงเรียนฝึกสอน และการจัดหาอุปกรณ์การสอนให้นักศึกษาฝึกสอน แต่เห็น ค้ำนกับบทบาทในการดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ระหว่างหน่วยฝึกสอน และการ เข้าร่วมโครงการอบรมครูประจำการของหน่วยงานในชุมชน

3.6 บทบาทค้ำนสวัสดิการ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ไม่เห็นค้ำนกับบทบาท ของอาจารย์นิเทศ์ในการควบคุมการใช้เงินของหน่วยฝึกสอน แต่เห็นค้ำนกับบทบาทในการจัด ตั้งกองทุนสวัสดิการแก่นักศึกษาฝึกสอน และการขอความร่วมมือจากบุคคลในชุมชน ในการให้ ความปลอดภัยแก่นักศึกษาฝึกสอน

4. ความเห็นเกี่ยวกับการจัดและดำเนินการนิเทศการฝึกสอน สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

4.1 สถานภาพของโครงการฝึกสอน ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดให้การฝึกสอนมีสถานะ เป็นภาควิชาในสังกัดคณะวิชาครุศาสตร์ และเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง ในการมีเจ้าหน้าที่ธุรการประจำในโครงการฝึกสอน

4.2 การดำเนินงานเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศ์ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นว่า ควรให้ภาควิชาต่าง ๆ คัดเลือกอาจารย์ในภาคมาเป็นอาจารย์นิเทศ์ และควรจัด แม้งความรับผิดชอบในการนิเทศ์ โดยการจักเป็นกลุ่มอาจารย์นิเทศ์รับผิดชอบกลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน โดยไม่ควรกำหนดระยะเวลาในการนิเทศ์ และควรมีทั้งที่ทำการนิเทศ์เต็มเวลาและ บางเวลาควบคู่กัน ทั้งนี้ในแต่ละภาคการฝึกสอนควรรับผิดชอบในการนิเทศ์นักศึกษาฝึกสอนไม่ เกิน 10 คน และควรได้สังเกตการสอนของนักศึกษาแต่ละคน 3 - 5 ครั้ง

4.3 การจักระดมณา ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในแต่ละภาค การฝึกสอน ควรได้จักระดมณานักศึกษาฝึกสอน 2 ครั้ง โดยควรจักระดมณากลุ่มวิชาที่สอน ส่วน การจักระดมณาครูที่เลี้ยง เห็นว่าควรจักระดมณาครั้ง และเห็นสำคัญอย่างยิ่งในการจักระดมณาปฏิบัติ การค้ำนการสอน

4.4 การเตรียมนักศึกษาฝึกสอน ประชากรในการวิจัยเห็นคว้าย่างยิ่งในการ จักให้มีศูนย์วัสดุอุปกรณ์ในวิทยาลัย กับการทำคู่มือฝึกสอนแก่นักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้ก็เห็นคว้าย กับการจักระดมณาชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผลการฝึกสอนแก่นักศึกษา การจักให้ นักศึกษาได้ฟังประสบการณ์ ปัญหา และความกึกเห็นของนักศึกษาฝึกสอนรุ่นก่อน ๆ การจักให้ นักศึกษามีโอกาสสังเกตการสอนในโรงเรียนประถมเป็นระยะ ๆ ตลอดจนการเตรียมโดยจัก เป็นการเตรียมอย่างเข้มข้นเป็นการ เฉพาะในภาคก่อนออกฝึกสอน

4.5 การเตรียมอาจารย์นิเทศก์ ประชากรในการวิจัยเห็นคว้ายในการจักให้ มีการสัมมนาเกี่ยวกับวิธีสอน และการนิเทศการสอนเป็นระยะสั้น ๆ ก่อนออกทำการนิเทศ การกำหนดให้คุ้สอนวิชาวิธีสอนก่อนออกทำการนิเทศ และการจักให้อาจารย์นิเทศก์มีโอกาสสอนใน โรงเรียนประถมเป็นครั้งคราว

4.6 การติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ ประชากรในการวิจัย ส่วนใหญ่เห็นคว้ายกับการที่แผนกฝึกสอนจะกำหนดให้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ นิเทศก์เป็นระยะ ๆ การจักเครื่องมือให้อาจารย์นิเทศก์ได้ประเมินผลตนเอง และการให้อาจารย์นิเทศก์รายงานผลการปฏิบัติงานต่อหัวหน้าแผนกฝึกสอน ตลอดจนการให้นักศึกษาฝึกสอน มีส่วนในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์คว้าย

5. ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอน สรุปผลได้ดังนี้

5.1 องค์ประกอบทางค้ำนบริหาร ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า การจักให้มียานพาหนะเพียงพอ เพื่อการนิเทศ และการเลือกพันสรรหาอาจารย์นิเทศก์เป็นองค์ ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการฝึกสอน และนอกจากนี้ก็เห็น ความสำคัญขององค์ประกอบในการจักระดมณาบรรณาณสำหรับแผนกฝึกสอนโดยเฉพาะ และการ บำรุงขวัญอาจารย์นิเทศก์

5.2 องค์ประกอบคณาวิชาการ ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นต่อการฝึกงานก่อนออกฝึกสอน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเห็นสำคัญในองค์ประกอบที่จัดให้มีบริการ เป็นพิเศษจากแผนกโสตทัศนศึกษาและห้องสมุดของวิทยาลัย

6. การเปรียบเทียบความเห็นของประชากรในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

6.1 เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ ปรากฏว่า ประชากรในการวิจัยมีความเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ในบทบาททั้ง 6 ด้าน โดยมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ รวม 22 ข้อ จากบทบาททั้งหมด 55 ข้อ

6.2 เกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินการฝึกสอน ปรากฏว่า ประชากรในการวิจัยมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ทั้ง 4 ข้อ ส่วนเรื่องอื่น ๆ ความเป็นรองคล้อยกันเป็นส่วนใหญ่

6.3 เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอน ปรากฏว่า ประชากรในการวิจัยไม่มีความแตกต่างในความเห็นทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ควรผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรี และควรมีการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ถ้าพิจารณาตามบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์แล้ว คุณสมบัติทั้ง 2 ประการนี้ ก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศก์ เพราะการนิเทศก็เป็นแขนงหนึ่งของวิชาการศึกษามีหลักการ เนื้อหาสาระ และแนวการปฏิบัติเป็นการเฉพาะ ผู้จะปฏิบัติกรนิเทศให้ไถ่ผล จึงควรได้ผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรีให้เข้าใจถึงหลักการและสาระของอาารนิเทศเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นรากฐานในการปฏิบัติกรนิเทศ ทั้งนี้ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของการเตรียมครูอย่างแท้จริง ความเห็นของประชากรในการวิจัยตามที่ปรากฏ

ในประเด็นนี้ จึงสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของไฮเทรก¹ (Hytrek) ที่ปรากฏว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรได้รับการฝึกฝนอบรมด้านกานการนิเทศ เป็นการเฉพาะ

ทำนองเดียวกัน ในเรื่องระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ปรากฏว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นว่าควรมีการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ถ้าพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่างานของอาจารย์นิเทศก์เป็นงานที่เน้นหนักทางด้านวิชาการ การศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศก์ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่อาจารย์นิเทศก์ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย หลายระดับ ซึ่งมีการศึกษาระดับต่าง ๆ กันด้วยเช่นนี้แล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อประสิทธิภาพของการเตรียมครูและเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายการศึกษาฝึกหัดครูถึงระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยคิดว่าอาจารย์นิเทศก์น่าจะมีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้ถ้าพิจารณาคำตอบที่ใกล้เคียงกันระหว่างการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี คือร้อยละ 37.45 และ 34.87 ตามลำดับแล้ว ก็อาจเป็นข้อสนับสนุนให้เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมีแนวโน้มที่จะมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมมาก่อน และเห็นว่าคุณสมบัติที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งนั้น แสดงว่าประชากรในการวิจัยมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์เป็นอย่างดี คือ ตระหนักถึงข้อเท็จจริงที่ว่า นักศึกษาฝึกหัดครูส่วนใหญ่ทำการฝึกสอนในระดับประถมศึกษา การที่อาจารย์นิเทศก์เคยผ่านการสอนในโรงเรียนประถมมาก่อน ย่อมเป็นประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าต่อการปฏิบัติภารกิจของอาจารย์นิเทศก์อย่างแน่นอน เพราะเป็นฐาน

¹Anthony John Hytrek, "The role of the college / university consultant as perceived by the cooperating teacher", Dissertation Abstracts Vol.34, No.5, (November, 1973), pp.2439-2440 A.

ที่อาจารย์นิเทศก์จะให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอนได้ถูกต้องเหมาะสม อยู่บนพื้นฐานของสภาพการณ์ที่ผ่านการปฏิบัติจริงมาแล้ว ย่อมให้แนวทางการเสนอแนะแก่นักศึกษาฝึกสอนได้ดีกว่า จากที่รัฐหลักการทฤษฎีตามที่เรียนเท่านั้น คุณสมบัติข้อนี้จึงจำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศก์ดังผลการวิจัยที่กล่าวมา เช่นเดียวกับที่เห็นว่าการมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญเป็นอันดับแรก เพราะในสภาพจริงที่อาจารย์นิเทศก์ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย หลายระดับ ทั้งในสถานศึกษาฝึกหัดครู โรงเรียนฝึกสอน ตลอดจนชุมชนรอบโรงเรียนฝึกสอนด้วย อาจารย์นิเทศก์จึงต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้ปฏิบัติการหน้าที่ที่ได้รับบรรลุผลสำเร็จ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของการเตรียมครูอย่างแท้จริง ฉะนั้นคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ทั้ง 2 ประการดังกล่าว จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์อย่างยิ่ง ดังจะเห็นว่าการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ที่วิทยาลัยครูลำปางได้กล่าวถึงคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ข้อหนึ่งว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมีความรู้และประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมมาก่อน และควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์²

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพในการวิจัยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์ควบคุมการใช้เงินของหน่วยฝึกสอน บทบาทที่จัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ และบทบาทที่จัดหาทุนพัฒนาโรงเรียนนั้น ถ้าพิจารณาตามสภาพแวดล้อมของกรุงเทพฯ แล้ว ผลการวิจัยดังกล่าวก็นับว่าสอดคล้องกับสภาพของเขตวิจัย เพราะพิจารณาลักษณะการฝึกสอนในกรุงเทพฯ นักศึกษาฝึกสอนไม่ได้อยู่ร่วมกันในหน่วยฝึกสอนอย่างการฝึกสอนชนบท จึงไม่มีปัญหาเรื่องการใช้จ่ายเงินของหน่วยฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์จึงไม่จำเป็นต้องมีบทบาทดังกล่าว ในเรื่องการจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ก็เช่นเดียวกัน เพราะกรุงเทพฯมีแหล่งวิชาการกว้างขวางและสมบูรณ์พร้อมอยู่แล้ว ไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยห้องสมุดเคลื่อนที่อย่างในที่อื่นห่างไกล

²วิทยาลัยครูลำปาง, เอกสารสัมมนาอาจารย์นิเทศก์โครงการฝึกหัดครูชนบท ระหว่างวันที่ 23 - 31 กรกฎาคม 2517, (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 48.

บทบาทข้อนี้จึงไม่จำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศก์ เช่นเดียวกับการหาทุนพัฒนาโรงเรียนฝึกสอน ในเมื่อโรงเรียนส่วนใหญ่ในสภาพที่ได้รับการปรับปรุงดูแลอยู่ในขั้นค่อนข้างดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่อาจารย์นิเทศก์จะต้องเข้าร่วมหาทุนมาพัฒนาโรงเรียน ในเรื่องการพัฒนาโรงเรียนนั้น ถ้าพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังต้องการช่วยเหลือในการปรับปรุงทางด้านวิชาการแล้ว อาจารย์นิเทศก์ก็น่าจะมีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนฝึกสอนมากกว่าซึ่งก็จะเป็นการสนองต่อโครงการบริการการศึกษาตามแนวของการฝึกหัดครูปัจจุบัน

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมสอนและปกครองชั้นในการสอนของนักศึกษาฝึกสอน และบทบาทที่เร่งตั้งหัวหน้าหน่วยฝึกสอนนั้น ถ้าพิจารณาในแง่การส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาฝึกสอน บทบาททั้ง 2 ประการนี้ก็ไม่อาจสนองข้อปรารถนาดังกล่าวนัก โดยเฉพาะบทบาทที่เข้าร่วมสอนและปกครองชั้นนั้น อาจบั่นทอนความเชื่อมั่นและบุคลิกของนักศึกษาฝึกสอน ทำลายความเลื่อมใสศรัทธาของนักเรียนในชั้นโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นคำตอบตามผลการวิจัยดังกล่าว แสดงว่า ประสิทธิภาพในการวิจัยหวังผลจากบทบาทการปฏิบัติของอาจารย์สูง ยิ่งความเห็นของประชากรตามผลการวิจัยที่กล่าวมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคัส³ ที่ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ไม่ควรเข้าไปสอดแทรกการสอนของนักศึกษาฝึกสอน

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์ร่วมหารือปรึกษาครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน บทบาทการสังเกตการสอนของนักศึกษาร่วมกับครูพี่เลี้ยง และบทบาทในการร่วมวางแผนการสอนของนักศึกษานั้น ถ้าพิจารณากิจกรรมาการปฏิบัติของบทบาททั้ง 3 รายการนี้ จะเห็นว่าเป็นบทบาทหน้าที่พื้นฐานของอาจารย์นิเทศก์ เพราะทั้งอาจารย์นิเทศก์ ครูใหญ่ และครูพี่เลี้ยง ต่างมีบทบาทในการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอน เพื่อประสิทธิภาพการฝึกสอนของนักศึกษา บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม

³ Merrill S. Nicklas, "A comparative study of critical incidents to determine recommended techniques for supervisors of student teachers", Dissertation Abstracts Vol.10, No.11, (May, 1960), p.4342-A.

ดังกล่าวจึงต้องประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด อาจารย์นิเทศก์ซึ่งมีบทบาทในฐานะฝ่ายผลิตครูโดยตรง จึงต้องเป็นผู้นำในการปรึกษาหารือปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน เช่นเดียวกับบทบาทในการสังเกตการสอนร่วมกับครูพี่เลี้ยง เพราะถ้าพิจารณาจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนที่มุ่งให้นักศึกษาได้ฝึกฝนหาประสบการณ์จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงซึ่งต่างมีบทบาทให้การนิเทศแก่นักศึกษาเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือประสิทธิภาพของนักศึกษาฝึกหัดครู จึงควรได้สังเกตการสอนของนักศึกษาร่วมกัน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือแก่นักศึกษาฝึกสอนได้สมบูรณ์ครอบคลุมยิ่งขึ้น ตามเป้าหมายของการนิเทศเป็นคณะ

* สำหรับบทบาทในการร่วมวางแผนการสอนของนักศึกษาฝึกสอนก็เช่นเดียวกัน ถ้าพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า นักศึกษาฝึกสอนเพิ่งเริ่มทดลอง เป็นครั้งแรก จึงย่อมต้องการคำแนะนำช่วยเหลือในการวางแผนการสอนในชั้นของตนเป็นเบื้องต้น อาจารย์นิเทศก์จึงเป็นผู้จะติดตามให้การนิเทศโดยตลอด จึงควรให้คำปรึกษาและร่วมวางแผนการสอนกับนักศึกษาฝึกสอนแต่ต้น เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการเรียนการสอนให้แน่ชัด บทบาทข้อนี้จึงเป็นบทบาทพื้นฐานที่จำเป็นของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งการที่ประชากรในการวิจัยใช้ความเห็นด้วยสูงกับบทบาทที่กล่าวมานี้ แสดงว่าประชากรในการวิจัยมีความเข้าใจในบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ดี ครอบคลุมถึงบทบาทหน้าที่หลักของอาจารย์นิเทศก์อย่างแท้จริง

6. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์จัดให้นักศึกษาฝึกสอนสังเกตการสอนซึ่งกันและกันนั้น ถ้าพิจารณากิจกรรมที่ปฏิบัติ จะเห็นว่าบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในข้อนี้ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการฝึกสอนมาก เพราะการสังเกตพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง ย่อมเกิดการเรียนรู้ที่แจ่มชัดและสมบูรณ์กว่าการแนะนำด้วยวาจา โดยเฉพาะเมื่อเป็นการสังเกตการปฏิบัติของคนที่มีความรู้และบทบาทเดียวกัน ย่อมได้ข้อเรียนรู้และแง่มุมต่าง ๆ ที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อการสอนยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือได้บทเรียนและแง่มุมต่าง ๆ ที่ไม่อาจได้จากการบอกกล่าวของอาจารย์นิเทศก์โดยตรง กิจกรรมการปฏิบัติตามบทบาทข้อนี้จึงให้คุณประโยชน์ต่อการฝึกสอนอย่างมาก ดังนั้นการที่ประชากรในการวิจัยให้ความเห็นด้วยสูงถึงผลการวิจัยที่กล่าวมา แสดงว่าประชากรส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของบทบาทข้อปฏิบัติดังกล่าวและมุ่งผลของการฝึกสอนอย่างยิ่ง

7. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และบทบาทในการจัดประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับการนิเทศแก่ครูพี่เลี้ยงนั้น ถ้าพิจารณาลักษณะกิจกรรมของบทบาททั้ง 2 ประการนี้ จะเห็นว่า เป็นบทบาทเชิงบริการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการโดยตรง แต่ก็เพื่อสะท้อนผลต่อการฝึกสอนนั่นเอง โดยเฉพาะการจัดประชุมปฏิบัติการในการนิเทศแก่ครูพี่เลี้ยงนั้น ย่อมเป็นที่เห็นชัดแจ้งว่า เพื่อประสิทธิภาพของการฝึกสอนโดยตรง และการเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการนั้น นอกจากเป็นผลสะท้อนแก่นักศึกษาฝึกสอนเพื่อประสิทธิภาพของการฝึกสอนแล้ว ย่อมเป็นผลต่อคุณภาพของการศึกษาระดับต้นด้วย บทบาททั้ง 2 ประการดังกล่าวจึงสอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายของโครงการบริการการศึกษาค้นคว้า ผลการวิจัยที่ประชากรให้ความเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ตามที่กล่าวมา จึงเป็นการตอบสนองโครงการดังกล่าว

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์ทำการเผยแพร่นโยบายและหลักการของการฝึกหัดครูแก่ชุมชน และบทบาทในการแจ้งความเคลื่อนไหวกิจการในวิทยาลัยแก่ชุมชนนี้ ถ้าพิจารณาในแง่ที่ว่า การฝึกหัดครูเป็นการบริการเพื่อสังคมแล้ว บทบาทดังกล่าวจึงมีความสำคัญที่ควรแก่การปฏิบัติ เพราะเมื่อการฝึกหัดมีหลักการตามที่กล่าวมาแล้ว ฝ่ายผลิตครูจึงต้องประสานสัมพันธ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิดและกว้างขวางขึ้น อาจารย์นิเทศก์จึงเป็นผู้เข้าสู่ชุมชนโดยบทบาทหน้าที่ของตนอยู่แล้ว จึงเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ได้ดีที่สุด การที่ประชากรในการวิจัยให้ความเห็นด้วยกับบทบาทดังกล่าวจึงแสดงว่าประชากรในการวิจัยเข้าใจฐานะและบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ และยังเป็นเครื่องแสดงว่ามีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทภาระของการฝึกหัดครูปัจจุบันที่ควรขยายบทบาทในการให้บริการแก่ชุมชนมากขึ้นนอกเหนือจากการผลิตครู ดังในการสัมมนาที่วิทยาลัยครูลำปาง ในเรื่อง "การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม"⁴

⁴กรมการฝึกหัดครู, การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม (พระนคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2518), 135 หน้า.

9. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์ตรวจตราและติดตามนักศึกษาฝึกสอนในการนำหลักการและทฤษฎีมาใช้ และบทบาทในการตรวจสอบความแม่นยำในเนื้อหาวิชาของนักศึกษาฝึกสอนนั้น เมื่อพิจารณาความจริงที่ว่า การฝึกสอนเป็นการฝึกฝนปฏิบัติจากประสบการณ์จริงภายหลังการเรียนรู้หลักการของทฤษฎีมาแล้ว การฝึกฝนปฏิบัติดังกล่าวจึงต้องอยู่บนรากฐานของหลักวิชาที่เรียนมาเป็นเบื้องต้น ในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนจึงต้องยึดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นฐานการปฏิบัติ นั่นคือทำการนิเทศโดยยึดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความสามารถของนักศึกษาทางด้านเนื้อหาวิชาควบคู่ไปกับความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักวิชาที่เรียนรู้อีกด้วย ฉะนั้นการที่ประชากรในการวิจัยให้ความเห็นด้วยกับบทบาททั้ง 2 ประการดังกล่าว จึงแสดงว่าประชากรในการวิจัยมีความเข้าใจในหลักการและจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนดี

10. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์รายงานความเคลื่อนไหวและการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอนแก่อาจารย์ในวิทยาลัยนั้น ถ้าพิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่า นักศึกษาฝึกสอนต้องผ่านการ เตรียมจากอาจารย์ในวิทยาลัยมาก่อน เมื่อนักศึกษาออกฝึกสอน อาจารย์ผู้เตรียมนักศึกษามาโดยตลอดจึงควรได้ทราบผลการปฏิบัติของนักศึกษาเหล่านั้น เป็นการติดตามผลผลิตของงานเพื่อเป็นเครื่องสะท้อนการปฏิบัติการในการ เตรียมนักศึกษาของตนที่ผ่านมา อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ติดตามให้การนิเทศนักศึกษาฝึกสอนมาโดยตลอด จึงเป็นผู้รับบทบาทข้อนี้ได้ดีที่สุด เพราะจะให้ผลสะท้อนที่ชัดเจนอันเป็นประโยชน์ในการ เตรียมนักศึกษาครู ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิภาพของการ เตรียมครู ฉะนั้นบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ข้อนี้จึงมีความสำคัญ ถึงความเห็นของประชากรการวิจัยตามที่กล่าวมา

11. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์กำหนดหรือจัดชั้น และวิชาที่สอนแก่นักศึกษาฝึกสอนนั้น ถ้าพิจารณาในแง่การให้อิสระและความไว้วางใจในการจัดสรรนักศึกษาฝึกสอนแก่โรงเรียนฝึกสอนเองแล้ว ผลการวิจัยตามที่กล่าวมาก็ไม่สนองหลักการข้อนี้ แต่ถ้าพิจารณาข้อเท็จจริงที่โรงเรียนฝึกสอนมีมาตรฐานระดับต่าง ๆ กัน ประสิทธิภาพในการจัดสรรนักศึกษาฝึกสอนย่อมแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะถ้าคำนึงถึงทัศนคติ

ของโรงเรียนที่มีต่อการฝึกสอนแล้ว โรงเรียนที่ยังขาดความเข้าใจในหลักการและจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนอย่างแท้จริง มองประโยชน์จากการมีนักศึกษาฝึกสอนในโรงเรียนมากกว่าคำนึงถึงบทบาทและภาระในการฝึกฝนนักศึกษาเหล่านั้นแล้ว บทบาทข้อนี้ก็น่าจะจำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศก์ ด้งความเห็นของประชากรในการวิจัยตามที่กล่าวมา ฉะนั้นเพื่อประสิทธิภาพของการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์จะต้องใช้วิจารณญาณอย่างสูงในการพิจารณาเพื่อปฏิบัติในบทบาทข้อนี้ ดังนั้นอาจารย์นิเทศก์จะต้องศึกษาให้รู้จักโรงเรียนฝึกสอนแต่ละโรงเรียนอย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง เพื่อให้ทราบทัศนคติที่มีต่อการฝึกสอนและประสิทธิภาพในการจัดสรรนักศึกษาฝึกสอนของโรงเรียนนั้น ๆ เป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นรากฐานในการพิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติบทบาทข้อนี้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับโรงเรียนแต่ละโรงเรียน

12. ในเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์ของโครงการฝึกสอนที่ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ เห็นว่าควรเป็นภาควิชาในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น เป็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารของวิทยาลัยครูตาม พรบ.วิทยาลัยครู พ.ศ.2518 ที่โครงการฝึกสอนมีฐานะเป็นแผนกสังกัดสำนักงานอธิการบดี อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาตามลักษณะของงานแล้ว จะเห็นว่าการฝึกสอนเป็นงานด้านวิชาการในวิชาชีพครูโดยตรง จึงย่อมต้องประสานเกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์มากกว่า ความเห็นของประชากรในการวิจัยทำให้เป็นภาควิชาในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์จึงน่าจะเหมาะสมและสมเหตุสมผล แต่เมื่อพิจารณาถึงขอบข่ายปริมาณงานที่กว้างขวางและซับซ้อนแล้ว การฝึกสอนก็น่าจะมีฐานะเป็นอิสระที่ดำเนินงานได้คล่อง ดังปรากฏในคำตอบที่ให้เป็นหน่วยงานอิสระ เป็นความเป็นรองลงมาด้วยระดับที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 42.14 และ 32.07 ตามลำดับ) ทั้งนี้จะเห็นว่าความเห็นตามคำตอบข้อนี้ สัมพันธ์กับคำตอบที่ประชากรในการวิจัยเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งในการมีเจ้าหน้าที่ธุรการประจำโครงการฝึกสอนโดยเฉพาะ เนื่องจากผลการวิจัยเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าพิจารณาถึงความคล่องตัวในการดำเนินงานและการครอบคลุมขอบข่ายงานในความรับผิดชอบแล้ว ฐานะที่เป็นหน่วยงานอิสระรับผิดชอบตนเอง ขึ้นตรงต่อฝ่ายบริหารของวิทยาลัยครูโดยตรง น่าจะเป็นฐานะที่สามารถสนองข้อปรารถนาดังกล่าวได้ดีที่สุด เพราะฐานะดังกล่าวย่อมขยายบทบาทและกำลังในการบริหารได้กว้างและสอดคล้องกับขอบข่ายของงานอย่างแท้จริง

ฉะนั้นผลการวิจัยตามที่กล่าวมานี้ อาจเป็นเครื่องชี้ถึงแนวโน้มการขยายฐานะของโครงการฝึกสอนต่อไป

13. ในเรื่องเกี่ยวกับการได้ตัวอาจารย์นิเทศที่ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้คัดเลือกส่งมานั้น ถ้าพิจารณาในแง่ที่ว่าอาจารย์ในวิทยาลัยทุกคนควรมีโอกาสเป็นอาจารย์นิเทศ เพราะเท่ากับเป็นการติดตามผลนักศึกษาที่ตนเป็นผู้อบรมปลูกฝังมา หัวหน้าภาควิชาในฐานะผู้บริหารที่ใกล้ชิดกับอาจารย์โดยตรง ย่อมรู้จักอาจารย์ในภาคของตนดีกว่าบุคคลอื่น จึงสามารถพิจารณาคัดเลือกผู้ที่จะเป็นอาจารย์นิเทศได้ถูกต้องเหมาะสมดีกว่าบุคคลอื่น ๆ การได้อาจารย์นิเทศจึงควรได้จากการคัดเลือกของหัวหน้าภาควิชาดังความเห็นของประชากรในการวิจัยตามที่กล่าวมา ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวความคิดของซีปลาในเรื่องนี้ว่า หัวหน้าหมวดควรเป็นผู้คัดเลือกอาจารย์นิเทศ⁵

14. ในเรื่องจำนวนนักศึกษาในความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศในแต่ละภาคการฝึกสอน ที่ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรเกิน 10 คนนั้น ถ้าพิจารณาในแง่หวังผลเลิศในการฝึกสอนอย่างเต็มที่ จำนวนดังกล่าวก็น่าจะสนองความปรารถนาข้อนี้ แต่ในเรื่องจำนวนนักศึกษาฝึกสอนในการดูแลของอาจารย์นิเทศก็น่าจะสัมพันธ์กับรูปแบบของการนิเทศ กล่าวคือถ้าเป็นการนิเทศเต็มเวลาอาจารย์รับผิดชอบในจำนวนมากขึ้น แต่ถ้าเป็นการนิเทศบางเวลาก็ควรจะรับผิดชอบจำนวนน้อยลง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงสภาพจริงของการฝึกหัดครูปัจจุบันที่ยังมีกำลังคนไม่พอเพียง คำตอบตามผลการวิจัยดังกล่าว ก็อาจเป็นความเห็นที่ค่อนข้างเป็นอุดมคติ เป็นการตั้งมาตรฐานสูงกว่าอัตราที่กำหนดใน พรบ. วิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ที่ให้อาจารย์

⁵ ออโตโต้ เจ. ซีปลา, "กลวิธีการนิเทศการฝึกสอนในโรงเรียนชนบท", (แปลโดย ชูศรี สุวรรณโชติ), เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์นิเทศในวิทยาลัยครูภาคกลางที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ระหว่างวันที่ 9 - 13 กุมภาพันธ์ 2519, (เอกสารอัครสำเนา).

นิเทศก์ 1 คน นิเทศนักศึกษาประมาณ 20 คน⁶

15. เกี่ยวกับการเตรียมนักศึกษานึกสอนที่ประชากรในการวิจัยให้ความเห็นด้วยในระดับค่อนข้างสูงเป็นส่วนใหญ่นั้น เฉพาะการเตรียมโดยการสอดแทรกในการเรียนของนักศึกษาตั้งแต่ต้น และเตรียมอย่างเข้มข้นเป็นการเฉพาะก่อนออกฝึกสอนนั้น ถ้าพิจารณาลักษณะและคุณค่าของการเตรียม 2 ข้อนี้ จะเห็นว่าเป็นการเตรียมที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องและส่งเสริมกัน เป็นการเตรียมที่ส่งผลต่อนักศึกษานึกสอนโดยตรงอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับลักษณะวิชาชีพอย่างยิ่ง ซึ่งย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพของการฝึกสอนอย่างแน่นอน การที่ประชากรในการวิจัยให้ความเห็นด้วยตามผลการวิจัยที่กล่าวมานั้น แสดงว่าประชากรในการวิจัยมีความเข้าใจถูกต้องในการจัดการศึกษาวิชาชีพครู ที่ควรจะเป็นการปลูกฝังอบรมและฝึกฝนที่ละน้อยไปจนกว่าจะออกทดลองปฏิบัติในสถานการณจริง ทั้งการอภิปรายของ เจริญผล สุวรรณโชติ และ อำไพ สุจริตกุล⁷ ที่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ควรเตรียมนักศึกษานึกสอนเพื่อการฝึกสอนตั้งแต่เทอมแรกที่เข้าเรียนโดยสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ และเพิ่มความเข้มข้นตามลำดับ จนถึงจักให้มีการเตรียมฝึกสอนอย่างเข้มข้นเป็นการเฉพาะในภาคก่อนออกฝึกสอน

16. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าการมียานพาหนะเพื่อการนิเทศ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการฝึกสอนนั้น ถ้าพิจารณาถึงการเอื้อต่อลักษณะการนิเทศที่อาจารย์นิเทศก์ทำการนิเทศร่วมกันเป็นกลุ่มแล้ว ผลการวิจัยดังกล่าวก็น่าจะเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการข้อนี้ เพราะการนิเทศในลักษณะดังกล่าว อาจารย์นิเทศก์จะต้องทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิดและพร้อมเพรียงกัน การมียานพาหนะเพื่อการนิเทศโดยเฉพาะจะทำให้อาจารย์นิเทศก์ออกทำการนิเทศร่วมกันได้อย่างแท้จริง สอดคล้องลักษณะการนิเทศดังกล่าว ทั้งนี้ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการฝึกสอนนั่นเอง

⁶เจริญผล สุวรรณโชติ และ อำไพ สุจริตกุล, "การจัดและดำเนินการฝึกสอน", เรียบเรียงจากการอภิปรายในการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคกลาง ที่ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ระหว่างวันที่ 9 - 13 กุมภาพันธ์ 2519, (เอกสารอัครสำเนา).

⁷เรื่องเดียวกัน

17. เกี่ยวกับการจัดสรรเงินงบประมาณในการนิเทศให้แก่อจารย์นิเทศ ที่ประชากรในการวิจัยมีความเห็นในระดับเห็นว่าสำคัญนั้น ถ้าพิจารณาค่าเฉลี่ยตัวกลางจะเห็นว่าค่าต่ำกว่าองค์ประกอบข้ออื่น ๆ ($\bar{X} = 2.77$) แสดงว่าประชากรในการวิจัยเห็นว่าองค์ประกอบนี้มีความสำคัญน้อยกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นควยพื้นฐานความคิดที่ไม่หวังผลตอบแทนด้วยตัวเงิน ซึ่งขบแทนที่สำคัญสำหรับอาจารย์นิเทศน่าจะเป็นการให้ขวัญและกำลังใจ ดังปรากฏในผลการวิจัยที่ประชากรมีความเห็นในระดับเห็นว่าสำคัญ ($\bar{X} = 3.23$) ซึ่งการปรากฏผลตามที่กล่าวมานี้ย่อมเป็นความหวังในประสิทธิภาพของการนิเทศการฝึกสอน เพราะแสดงว่าประชากรในการวิจัยไม่ได้ทำงานโดยหวังผลตอบแทน แต่มีความกระหนัและสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนที่ซึ่งยอมส่งผลตอบแทนประสิทธิภาพของการนิเทศอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อประสิทธิภาพของการฝึกสอน วิทยาลัยครูควรดำเนินการอย่างจริงจังในการให้มีการคัดเลือกอาจารย์นิเทศอย่างมีหลักเกณฑ์และรัดกุม โดยอาจตั้งเป็นคณะกรรมการคัดเลือกอาจารย์นิเทศเป็นการเฉพาะ ซึ่งควรพิจารณาทั้งจากบุคคลทุกฝ่ายทุกระดับในวิทยาลัยให้ครอบคลุมมากที่สุด และมีเกณฑ์การคัดเลือกที่แน่ชัดเป็นที่ตกลงร่วมกันของคณะกรรมการ โดยอาจกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศบางประการ เช่น การศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ผ่านการศึกษาอบรมค่านการนิเทศ มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมมาก่อน สอนในวิทยาลัยครูมาแล้ว 3 ปี และสอนวิชาวิธีสอนมาแล้ว เป็นต้น

2. เพื่อให้ได้อาจารย์นิเทศที่มีความรู้ ความสามารถด้านการนิเทศอย่างแท้จริง วิทยาลัยควรหาทางส่งเสริมให้อาจารย์ในวิทยาลัยได้มีโอกาสศึกษาค้นการนิเทศโดยเฉพาะ โดยอาจขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาค้นการนิเทศ ให้อาจารย์จากวิทยาลัยครูมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเป็นพิเศษเป็นการเฉพาะ โดยไม่หวังผลค่านคุณวุฒิที่จะได้จากการศึกษาอบรมเป็นการพิเศษนี้ แต่มุ่งให้อาจารย์จากวิทยาลัยครูได้ศึกษาค้นการนิเทศเพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน

ในหน้าที่เป็นสำคัญ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นการดำเนินในหลักการร่วมกันระหว่างสภาการฝึกหัดครูกับสถาบันการศึกษานั้น ๆ เป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

3. เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ วิทยาลัยควรได้มีการพิจารณากำหนดบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ให้ชัดเจนและแน่นอน ทั้งนี้โดยเป็นที่ตกลงร่วมกันจากการปรึกษาหารือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนทุกฝ่าย โดยอาจจำแนกบทบาทแต่ละด้านให้เด่นชัด และเพื่อเป็นที่เห็นชัดเจน ควรได้รวบรวมไว้ในคู่มือการฝึกสอน

4. เพื่อให้เหมาะสมกับขอบข่ายงานของการฝึกสอนที่กว้างและซับซ้อน การฝึกสอนน่าจะไต่ยกฐานะเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อฝ่ายบริหารสูงสุดของวิทยาลัยโดยตรง ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารและดำเนินงานของการฝึกสอนอย่างแท้จริง ดังนั้นสภาการฝึกหัดครูอาจจะต้องพิจารณาบทบาทโครงสร้างการบริหารในวิทยาลัยครูใหม่

5. เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ ฝ่ายบริหารของวิทยาลัยควรดำเนินการอย่างจริงจังในการบำรุงขวัญและให้กำลังใจอาจารย์นิเทศก์ โดยพิจารณากำหนดมาตรการ เปรียบเทียบอัตราปริมาณงานของอาจารย์นิเทศก์ให้แน่ชัด รักษุมและเที่ยงธรรม พิจารณาความดีความชอบผลการปฏิบัติงานนิเทศอย่างกว้างรอบคอบและยุติธรรม ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาอบรมเลื่อนวิทยฐานะแก่อาจารย์นิเทศก์อย่างทั่วถึงและยุติธรรม

6. เพื่อประสิทธิภาพของการฝึกสอน ฝ่ายบริหารควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานการฝึกสอนโดยเฉพาะให้พอเพียง ทั้งนี้อาจจะต้องมีการทบทวนระเบียบการใช้จ่ายเงินของวิทยาลัย ให้เอื้อต่อการส่งเสริมงานด้านการฝึกสอนยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

7. เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่การนิเทศ ของอาจารย์นิเทศก์ ฝ่ายบริหารควรจัดหายานพาหนะสำหรับการออกทำการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์โดยเฉพาะ โดยควรจัดเม็ดเงินยานพาหนะของวิทยาลัยเพื่อการนี้โดยเฉพาะเป็นการแน่นอน พร้อมทั้งวางมาตรการและแนวปฏิบัติการใช้ให้แน่ชัดและรักษุม

8. เพื่อให้นักศึกษาที่มีพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปฏิบัติการฝึกสอน วิทยาลัยต้องบริหารหลักสูตรให้การเรียนการสอนในวิทยาลัย เอื้อต่อการสร้างเสริมความพร้อมแก่นักศึกษาในการออก

ไปทำการฝึกสอนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะต้องวางโครงการสอนของวิทยาลัยให้รัดกุมและแน่นชัด สามารถจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นต่อการฝึกสอนก่อนออกทำการฝึกสอนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้การเรียนการสอนทุกรายวิชามีลักษณะสร้างเสริมความพร้อมแก่นักศึกษาอย่างจริงจัง และดำเนินการในการเตรียมนักศึกษาฝึกสอนอย่างเข้มข้นในเทอมก่อนออกฝึกสอน โดยทั้งนี้ฝ่ายบริหารจะต้องให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกและปัจจัยที่จำเป็นเพื่อกิจการนี้อย่างจริงจังและแน่นอน

9. เพื่อประสิทธิภาพของการนิเทศการฝึกสอน ฝ่ายบริหารของวิทยาลัยควรได้มีการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ โดยอาจดำเนินการให้มีเครื่องมือสำหรับอาจารย์นิเทศก์ได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนด้วยตนเอง แล้วรายงานผลให้แก่ฝ่ายบริหาร เป็นระยะ ๆ และเพื่อให้เป็นการประเมินผลที่สมบูรณ์ ควรให้นักศึกษาฝึกสอนมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ด้วย โดยอาจใช้แบบสอบถามสำรวจความเห็นของนักศึกษาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกสอน

10. เพื่อให้ประสิทธิภาพของการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่งมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน วิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่งควรได้มีการพิจารณาร่วมกันอย่างจริงจังในการหาแนวปฏิบัติร่วมกัน ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดและดำเนินการฝึกสอน ฐานะของการฝึกสอน การจัดและดำเนินการนิเทศของวิทยาลัย รูปแบบการนิเทศ แนวปฏิบัติในการจัดหาอาจารย์นิเทศก์ เกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์ ตลอดจนแนวปฏิบัติในการเตรียมนักศึกษาฝึกสอน โดยทั้งนี้อาจผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันในการจัดประชุมสัมมนาพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นแต่ละครั้ง แล้วให้ถือปฏิบัติตามข้อตกลงจากผลการศึกษาสัมมนานั้น ๆ ร่วมกัน

ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมหลายประเด็น ผู้วิจัยใครขอเสนอว่าควรทำการวิจัยประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นการเฉพาะให้ละเอียดถี่ถ้วน โดยอาจทำในรูปการวิจัยเชิงปฏิบัติ (action

research) เป็นการเฉพาะของแต่ละวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง
สำหรับวิทยาลัยโดยตรง

2. ในเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ เพื่อให้ครอบคลุมความเห็นของผู้
เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนทุกฝ่าย จึงน่าจะได้สำรวจความเห็นของบุคลากรจากฝ่าย
โรงเรียนฝึกสอนอีกส่วนหนึ่งด้วย

3. เนื่องจากมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการฝึกสอนหลายกลุ่ม จึงควรได้ทำการ
วิจัยความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ บทบาทของผู้บริหาร
วิทยาลัย บทบาทของครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และบทบาทของนักศึกษาฝึกสอนเอง เป็นต้น

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย